

RAPPORT

Netwerk werkgroep omgevingsveiligheid

Een kwalitatieve verkenning van de aard en omvang van het professionele netwerk van de leden van de werkgroep omgevingsveiligheid

7 oktober 2016

Aanleiding

Op 16 februari verzorgde DUiDT voor de werkgroep omgevingsveiligheid een workshop over netwerken. Naar aanleiding van die workshop constateerde de werkgroep dat de leden wel *willen* netwerken, maar daar door tijdgebrek (te) weinig aan toekomen. Om de leden van de werkgroep te ondersteunen bij het effectief inzetten van netwerk, is het van belang om eerst meer zicht te krijgen op het bestaande en gewenste netwerk.

Uw vraag

De werkgroep omgevingsveiligheid wenst een overzicht van het bestaande en gewenste netwerk van de leden van de werkgroep en aanbevelingen hoe zij dat netwerk effectiever kan inzetten.

Aanpak

We ontwikkelden een topiclijst voor het voeren van telefonische gesprekken met alle leden van de werkgroep. Voorafgaand aan de gesprekken is alle leden gevraagd hun belangrijkste netwerkcontacten in te vullen. Daarbij konden ze een onderscheid maken in contacten met 1) overheden, 2) bedrijven, 3) maatschappelijke organisaties en 4) overlegstructuren. Van alle gesprekken zijn direct na afloop verslagen gemaakt. Deze vormden de basis voor een inhoudelijke analyse.

Naar aanleiding van de ervaringen met de eerste gesprekken is met de opdrachtgever tussentijds afgesproken dat de aandacht vooral zal worden gelegd op de meer kwalitatieve aspecten van de netwerkwerkcontacten omdat kwantitatieve inschattingen van bijvoorbeeld frequentie van overleggen, aantal uren per week, aantal contacten per netwerkcontact, etc. in de praktijk lastig bleek te maken.

Topiclijst

De topiclijst omvatte twee delen. In het eerste deel stonden de bestaande netwerkcontacten centraal. Daarbinnen ging de aandacht uit naar de volgende drie sub-topics:

- Aard en vorm van het contact (status, groep/individueel, kanaal, frequentie/duur, etc.)
- Oordeel c.q. ervaring met het netwerkcontact (positief/negatief, effectiviteit, dynamiek, inhoud, etc.).

Binnen het tweede deel gingen we in op de wensen en verwachtingen van netwerkcontacten die ze nog niet hadden.

In bijlage 1 is de volledige topiclijst opgenomen.

Respondenten

De respondenten waren werkzaam bij provincies (3), OD's/RUD's (9), RIVM (1), Ministerie I&M (1) en Veiligheidsregio (1). In bijlage 2 zijn de namen van de gesprekspartners opgenomen.

Rode draden uit de gesprekken

De analyse richtte zich op het vinden van de belangrijkste rode draden in de gespreksverslagen. De aandacht ging vooral uit naar meer kwalitatieve inzichten, dan naar heel specifieke kwantitatieve aspecten. De rode draden zijn niet herleidbaar tot de individuele gesprekspartners.

1. Netwerk van vooral overheden

De netwerkcontacten omvatten veel ook heel diverse overheden. In mindere mate worden contacten onderhouden met bedrijven. Contacten met maatschappelijke organisaties zijn bij de meeste afwezig of worden slechts incidenteel onderhouden. De respondenten en hun netwerkcontacten komen op periodieke basis en veelal Face2Face bijeen in het kader van uiteenlopende overlegstructuren. In bijlage 3 zijn alle genoemde overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overlegstructuren opgenomen.

De contacten met overheden variëren van gemeenten, provincies, ministerie I&M, veiligheidsregio, inspecties, en Rijkswaterstaat. Contacten met bijvoorbeeld waterschappen of andere ministeries zijn er niet of nauwelijks. De netwerkrelaties tussen omgevingsdiensten en gemeenten en die tussen provincies en omgevingsdiensten zijn het meest uitgebreid.

Contacten met bedrijven zijn minder omvangrijk en vaak beperkt tot bedrijven die vergunningsaanvragen doen of (een beperkt aantal) gespecialiseerde adviesbureaus die worden ingehuurd voor vergunningsaanvragen. Het gaat om contacten en samenwerking die al vele jaren bestaan. Er zijn meestal korte lijntjes, een goed vertrouwen, maar ook een wat zakelijke verhouding.

Contacten met maatschappelijke organisaties zijn nagenoeg afwezig, worden niet gemist of als lastig ervaren (activistisch, gericht op eigen belang). Het feit dat zij een geheel ander perspectief kunnen inbrengen wordt wel als positief gezien.

2. Sterk gericht op externe veiligheid

Het professionele netwerk is inhoudelijk gezien sterk gericht op externe veiligheid. De contacten die er zijn, zijn bijna altijd de inhoudelijke 'evenknieën' bij andere organisaties. Zij kennen elkaar vaak al vele jaren en niet zelden zijn ze ex-collega's. Op basis van deze gedeelde verledens weten ze elkaar makkelijk te vinden en is de relatie warm en plezierig.

3. In omvang beperkt, verouderd en kwetsbaar netwerk

Het structurele professionele netwerk rondom externe veiligheid is in omvang beperkt. Het is een zeer specifieke expertise. Gekwalificeerde krachten zijn niet ruim voorradig. Dit in combinatie met de relatief hoge leeftijd en taakstellingen (vermindering van fte) bij de overheid, maken het een kwetsbaar netwerk. Steeds meer experts bereiken en bereik (binnen 5-10 jaar) de pensioengerechtigde leeftijd en worden niet of slechts deels vervangen. Zij nemen hun kennis en netwerk met zich mee en laten daardoor gaten achter in het netwerk.

4. Onduidelijkheid over rol en positie van omgevingsdiensten creëert afstand en afwachtende houding

De komst van omgevingsdiensten heeft veel impact op de relaties tussen provincies, gemeenten en omgevingsdiensten. Er is nog steeds onduidelijkheid over de rol en positie die per regio anders wordt ingevuld. Dit heeft o.a. te maken met de personele verschuivingen, taakopvatting en arbeidsrechtelijke situatie van het personeel. Deze onduidelijkheid creëert afstand en een afwachtende houding in het onderhouden van contacten. De in ontwikkeling zijnde nieuwe omgevingswet draagt vooralsnog niet bij aan meer duidelijkheid.

5. Contacten met gemeenten versralen

Veel gemeenten hebben hun kennis van externe veiligheid ondergebracht bij de nieuwe omgevingsdiensten. Door deze veranderingen hebben de omgevingsdiensten (veel) minder contacten met die gemeenten die ervoor kozen om kennis van externe veiligheid in eigen huis te houden. Ze geven ook aan dat zij bij de gemeenten die haar kennis van externe veiligheid bij een omgevingsdienst uitbesteden, geen passende gesprekspartner meer hebben. Ook ervaren ze van de gemeenten als formele opdrachtgever een zakelijker houding. Veel ruimte voor algemene netwerkvorming wordt de specialisten van OD's niet geboden. Ook de provincies zien hun relatie met gemeenten veranderen door de oprichting van omgevingsdiensten. Provincies maken samen met omgevingsdiensten uitvoeringsprogramma's op het vlak van externe veiligheid (in het kader van Impuls Omgevingsveiligheid). Doordat het geld niet meer rechtstreeks naar gemeenten gaat, merken ze een verminderde betrokkenheid van (vooral kleinere) gemeenten zonder eigen EV-kennis.

6. Contacten met ministerie I&M eenzijdig

Het contact met het Ministerie van I&M wordt door haar netwerkpartners gewaardeerd om de hoogwaardige kennis waarover ze beschikt en inbrengt. De bijeenkomsten die ze organiseert (informatief en consultatief) kunnen rekenen op voldoende interesse en deelname. Toch benadrukt een deel dat het ministerie ondanks haar inzet op het halen van kennis en het laten meedenken, te weinig duidelijk maakt wat ze met de inbreng heeft gedaan. De inhoudelijke doorwerking van geïnvesteerde tijd en kennis is daardoor beperkt.

7. Inhoudelijke verbreding richting RO en VR gewenst

Externe veiligheid is een 'in zichzelf gekeerde wereld' bevolkt door inhoudelijk experts die van oudsher niet gewend zijn om te zoeken naar alternatieve perspectieven. Out-of-the-box denken zit niet in de genen, terwijl beleidsmatig daar steeds meer behoefte aan is (integrale benadering). Belangrijke aanpalende beleidsvelden als ruimtelijke ordening en de wereld rondom de veiligheidsregio zijn daarin belangrijke verbredende perspectieven. Die moeten pro-actiever worden benaderd om te zoeken naar mogelijkheden om aandacht te vragen voor en kennis in te brengen over externe veiligheid. Mogelijk vraagt dit het aantrekken van EV-deskundigen met andere vaardigheden.

8. Contacten van omgevingsdiensten met andere omgevingsdiensten zijn vaak beperkt tot alleen de aangrenzende omgevingsdiensten

Als we kijken naar de contacten van omgevingsdiensten met andere omgevingsdiensten dan valt op dat dit meestal gaat om (intensieve) contacten met 1 of 2 aangrenzende omgevingsdiensten. Daar ondersteunen ze elkaar met informele kennisuitwisseling en formele uitwisseling van capaciteit. Door het ontbreken van contacten met omgevingsdiensten verder weg, is het zicht op de activiteiten, ervaringen en personeel van andere omgevingsdiensten beperkt. Contact met deze 'vakbroeders' wordt wel gemist.

9. Investeren in eigen initiatief en persoonlijke aandacht versterkt het netwerk

Enkele respondenten tonen een grote mate van pro-activiteit richting andere gemeenten, omgevingsdiensten, provincies, etc. Zij gaan naar hen toe, starten gezamenlijke projecten, komen informeel bijeen of wisselen kennis en expertise uit. Soms werken ze op periodieke basis ook fysiek bij elkaar op locatie. Dit verkleint de afstand en verwarmt de relatie. Vanuit sommige OD's komt het signaal dat hiervoor tijd en middelen ontbreken.

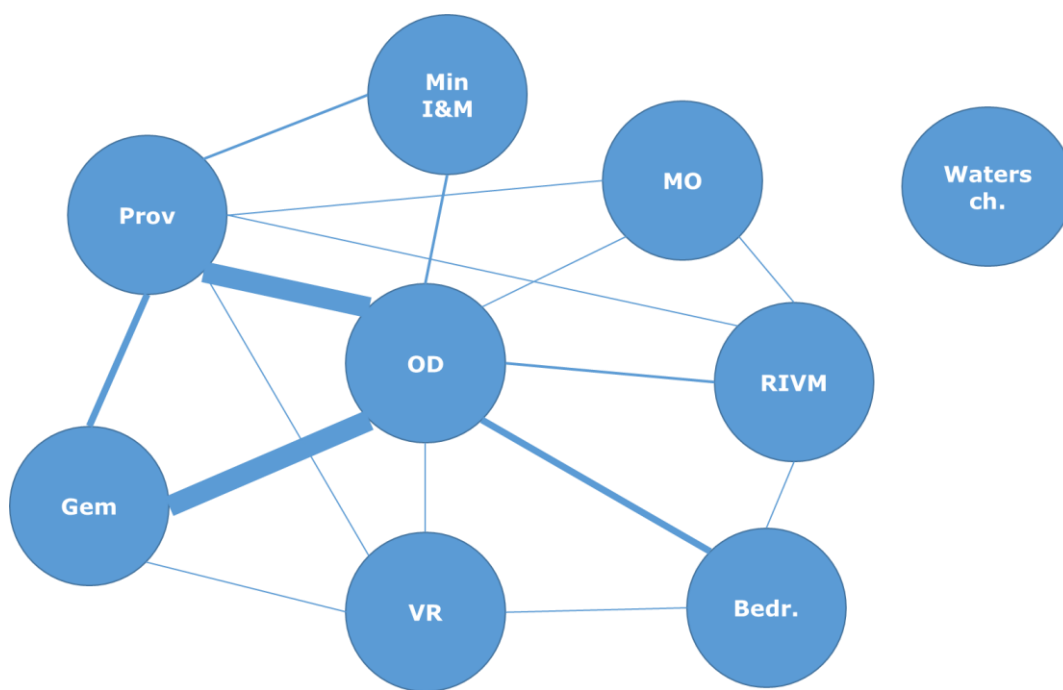
10. Weinig zicht op wie wat doet

Door o.a. de regionale oriëntatie, personele wisselingen, een beperkte oriëntatie op communicatie en netwerkvorming, alsook het groot aantal projecten ondergebracht in allerlei uitvoeringsprogramma's (Impuls OV) ontbreekt een compleet en actueel overzicht van wie wat doet en welke expertise en ervaringen waar en bij wie te vinden zijn. Dit geldt voor alle gesproken netwerkpartners.

11. Vooral traditionele gesloten communicatiekanalen

Veruit de meeste netwerkcontacten vinden plaats via vrij traditionele gesloten communicatiekanalen als telefoon, mail en bijeenkomsten. Daarbinnen gedeelde kennis en informatie vinden geen weg naar buiten. Om warmere (regio-overstijgende) netwerkvorming te laten groeien zonder dat dit al te zwaar drukt op de beschikbare uren kunnen nieuwere en meer open communicatiekanalen een bijdrage leveren. Denk dan aan beeldtelefonie (Skype), dialoog-platforms, slimme doorzoekbare databases met contacten en projecten, etc.

In onderstaand plaatje zijn de netwerkcontacten van de belangrijkste soorten partijen weergegeven. Dikke lijnen wil zeggen dat daar relatief veel contacten zijn, ongeacht of die positief of negatief worden gewaardeerd.

Adviezen

1. *Bied een compleet en actueel doorzoekbaar online overzicht van projecten, experts en overlegstructuren EV*

Ontsluit alle projecten, experts, en overlegstructuren op het vlak van EV van alle direct betrokken overheidspartijen (en eventueel ook bedrijven) via bijvoorbeeld een online kaart. Maak dit goed doorzoekbaar en biedt ook contactinformatie (email, telefoon, etc.). Verzamel mailadressen om periodieke nieuwsbrief naar te kunnen sturen.

2. *Maak meer gebruik van open en interactieve communicatievormen*

Veel van de contacten zijn gesloten werkvormen. Derden kunnen lastig zien wat daarbinnen plaatsvond. Verken met een kleine groep enthousiastelingen mogelijkheden om op een meer open en interactieve manier met elkaar in contact te kunnen zijn en te delen waar iedereen mee bezig is. Bekijk de

mogelijkheden van Whatsapp-groepen, LinkedIn-groepen (en eventueel subgroepen), Skype-meetings, of wellicht het bieden van discussie-mogelijkheden gekoppeld aan de inhoud van overzichtskaart (zie 1). Passende kanalen zullen verschillen per persoon/groep.

3. Zoek actief naar inhoudelijke verbreding richting RO en VR

Een belangrijke uitdaging is om het netwerk inhoudelijk te verbreden, vooral in de richting van ruimtelijke ordening en veiligheidsregio. Die verbreding kan op verschillende manieren worden gestimuleerd. Je zou bijvoorbeeld kunnen denken aan het instellen van een jaarlijkse award voor het beste inhoudelijk verbredende initiatief. Een award vraagt aandacht, daagt uit en waardeert tegelijk. Daarnaast kan actiever worden gezocht naar mogelijkheden om aan te haken bij formele en informele overlegstructuren van andere partijen (gemeenten op het vlak van RO en VR) en deze ook actiever uit te nodigen om aan te haken bij de eigen overlegstructuren. Een derde manier is om bedrijven en maatschappelijke organisaties te vragen hun ervaringen met en mening over het overheidsbeleid te delen tijdens speciale sessies. Een laatste manier is om meer trainingen, blogs en publicaties te bieden gericht op de relatie tussen EV, RO en VR en die onder de aandacht te brengen in nieuwe netwerken.

4. Zet in op contacten tussen omgevingsdiensten over langere afstand

Omdat omgevingsdiensten vaak alleen contact hebben met direct aangrenzende omgevingsdiensten, is het belangrijk om de ontwikkeling van contacten met omgevingsdiensten werkzaam in heel andere regio's te stimuleren. Denk daarbij aan (kleinschalige) informele ontmoetingen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Fysieke bijeenkomsten liggen daarbij voor de hand, maar gezien de beperkte beschikbare tijd zijn wellicht online ontmoetingen passender (zie ook punt 2). Daarnaast kan een jaarlijkse award voor het beste 'lange-afstand' netwerkinitiatief zorgen voor een prikkelende werking, agendering van het belang en waardering daarvan.

5. Ontwikkel pro-actieve vaardigheden

Veel EV-experts beschikken over beperkte vaardigheden om te netwerken omdat hun functie van oudsher reactief van aard is. Het groeiende belang van integrale benaderingen vraagt om meer pro-actieve houding. Door een passend trainingsaanbod kunnen algemene netwerkvaardigheden worden ontwikkeld (pro-activiteit, open staan voor andere perspectieven, vragen stellen ipv antwoorden geven, actiever kennis delen, etc.). Daarnaast kunnen organisaties gericht zoeken naar nieuwe medewerkers met veel sterker ontwikkelde netwerkvaardigheden. Daarnaast kunnen zij meer uren beschikbaar stellen om netwerkrelaties te kunnen onderhouden.

6. Investeer in warme contacten met gemeenten

Het onderhouden van contacten met gemeenten vraagt speciale aandacht van provincies en omgevingsdiensten. Deze stonden de afgelopen jaren sterk onder druk en zijn zowel kwantitatief als kwalitatief achteruit gegaan. Dit vraagt om een persoonlijke benadering, het organiseren van face to face ontmoetingen voor kennisdeling en ontmoeting, alsook nagaan of het mogelijk is om een deel van de tijd op locatie te werken.

7. Meer transparantie en gelijkwaardigheid in de inzet van het ministerie van I&M

Omdat de inzet en voortgang van het ministerie van I&M niet altijd even transparant is (ondanks haar proactieve inzet op kennisdeling en consultaties), is het van belang dat I&M actiever en transparanter (voor iedereen beschikbaar) laat zien wat ze doet, wat de planning is, en wie daarbij betrokken zijn. Daarnaast moet ze helderder uitleggen wat ze met verkregen input vanuit het werkveld doet (consultaties) en nagaan of deze niet kunnen worden omgevormd tot gelijkwaardiger co-creatieve werkvormen. Deze informatie zou goed passen op de overzichtskaart (zie 1).

BIJLAGE 1 – topiclijst

I. Bestaande netwerkcontacten

1. Met hoeveel mensen/medewerkers is contact?

2. Aard en vorm van het netwerkcontact

- a. Formeel/informeel
- b. Groepsverband/individueel
- c. Via welk medium: fysiek/F2F, e-mail, telefoon, sociale media, skype?
- d. Frequentie en duur van het contact
- e. Informatief/besluitvormend/adviserend
- f. Gespreksonderwerpen

3. Oordeel over c.q. ervaring met netwerkcontact:

- a. Inhoud
- b. Tijdsinvestering (frequentie/duur)
- c. Dynamiek (levendig/saai)
- d. "Warm"/"koud"
- e. Effectiviteit/efficiëntie
- f. Inspirerend/motiverend?
- g. Leuk/prettig/plezier?

II. Gewenste netwerkcontacten

- Wat is de reden om het netwerkcontact te willen?
- Wat is de verwachte meerwaarde van het netwerkcontact?
- Wat is de verwachte/gewenste tijdsinvestering?
- Waarom is het netwerkcontact er nu nog niet?

BIJLAGE 2 – respondenten

- Henk Zwiers (RUD Drenthe)
- Alex Boumans (OFGV)
- Inge de Vries (FUMO)
- Erik Lambrechts (ODRN)
- Karel Stijkel (OD Groningen)
- Anita van Mulken (Provincie Limburg)
- Nanny van Rooy (Provincie Noord-Brabant)
- Lilian Weeda (OMWB)
- Stefan Musch (ODNZKG)
- Etienne Blokker (Provincie Utrecht)
- André Lindenbergh (RUD Zeeland)
- Luc Vijgen (DCMR)
- Patrick Heezen (RIVM)
- Marijke Besselink (VRLN)
- Arie-Jan Arbouw (Ministerie I&M)

BIJLAGE 3 –genoemde netwerkcontacten

Overheden

- Gemeenten
- Provincies
- Andere RUD/OD
- Ministerie I&M
- Veiligheidsregio
- Arbeidsinspectie
- Inspectie Leefomgeving en Transport
- Rijkswaterstaat
- Infomil
- Nationaal Coördinator Groningen
- NEN
- Brandweer Nederland

Bedrijven

- Prorail
- Gasunie
- Haven Amsterdam
- Havenbedrijf Rotterdam
- Shell
- Akzo
- Huntsman (chemie)
- Gate (LNG)
- NAM
- DNV
- VNCI (branche Chemie)
- Deltalinqs (ondernemersvereniging havenbedrijven Mainport Rotterdam)
- Tebodin (consultancy/engineering)
- Zeeland Seaport
- Delta NV
- DOW benelux (innovatie chemie)
- DHV/Haskoning
- AVIV
- DGMR
- Arcadis
- Antea groep
- MMG advies (leefomgeving)
- RIVM
- Hogeschool Saxion
- Ziekenhuizen
- Verzorgingstehuizen
- BRZO+ bedrijven

- DROW (adviesgroep Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling en Waterbeheer)
- Werkgroep NIMBY

Maatschappelijke organisaties

- GGD
- Klimaatverbond
- Natuur en Milieufederatie
- VVN
- Benegora

Overlegstructuren/werkgroepen

- Kennistafel buisleiding
- WOV
- Coördinatorenoverleg EV/OV (provinciaal)
- Regionale overleggen OV (OD, VR, gemeenten)
- DORA (deskundigenoverleg risico-analyses)
- Werkgroep populatieservice
- Werkgroep modernisering OV
- PSG 33, 35, risicomethodiek
- Kennistafel LNG
- Nationaal platform H2 en LNG
- Platform EV MWB (vanuit OD's) voor gemeenten, VR, provincie
- Kernteam Brabant Veilig (OD, VR, provincie)
- PLEV (programmaleiders EV landelijk)
- Begeleidingsgroepen/stuurgroepen
- Expertgroep MOV
- Vakgroep EV (van veiligheidsregio's)
- Kennistafel RRGs (risicoregister gevaarlijke stoffen)
- Relevant-congressen
- Projectregisseur EV (provincie)
- Luchtvaart-werkgroep (provincie)
- Mijnbouw overleg (provincie)
- EV en digitaal stelsel omgevingswet (DOV)
- Werkgroep BRZO plus partners (vanuit Impuls)
- Werkgroep actualisaties PSG 8, 12, 13
- Infomil dagen
- Bijeenkomst BRZO+
- IPO programmaleidersoverleg (impuls)
- Werkgroep ZZP
- Limburgs platform Externe Veiligheid
- PGS Programmaraad
- VVN (Netwerk van Milieudeskundigen)
- Werkgroep IKIS